

Berlin, 7. november 1947

Utenriksminister Halvard M. Lange,
p.t. New York.

Kjære Halvard,

ved mitt besök i Oslo i slutten av august spurte du meg om jeg omgikk med planer om å gå over i tysk politikk. På det tidspunkt var spørsmålet ikke aktuelt for meg.

I dag foreligger det en ny situasjon. Ledelsen for de tyske sosialdemokrater har kommet med en inntrengende henstilling om at jeg skal overta vervet som partistyrets ~~fast~~ representant i Berlin og overfor de herværende allierte myndigheter.

Jeg har tenkt frem og tilbake, og resultatet er blitt at jeg har bestemt meg for å motta dette tillitsverv. Du kan være forvisset om at det ikke har vært noen lett avgjørelse, og jeg håper at du forstår motivene bak den beslutning jeg har tatt.

Det er ikke så enkelt som at jeg velger Tyskland istedenfor Norge. Men det står for meg slik at jeg kan og bør gjøre noe mer aktivt for de idéer jeg bekjenner meg til, og at en slik innsats trengs nettopp i dette land.

Jeg har fått liknende henstillinger før. Det gjør de også et visst inntrykk på meg da den tyske statsministerkonferansen tidlig i sommer kom med en oppfordring til de forhenværende politiske flyktninger om å delta i nyreisningen. Denne appell ble vedtatt etter forslag av borgermesteren i Hamburg som selv kom tilbake som amerikansk borger ifjor.

Det skyldtes flere årsaker at jeg hittil lot være å reagere på slike oppfordringer. Den viktigste var at jeg hadde vanskelig for å "gi opp" Norge.

Jeg var ganske ung da jeg kom til Norge. Riktignok deltok jeg i det tyske anti-nazistiske arbeid. Men jeg vokste på et tidlig tidspunkt inn i norske forhold, og det betydde for meg langt mer enn en ytre ting da jeg ble norsk statsborger. Det skjedde forøvrig flere år etter at jeg var blitt fratatt mitt tyske statsborgerskap, noe som vel den gang nærmest var en æresbevisning.

4

Norge har preget meg som politisk menneske og ellers. Det er noe jeg er glad og takknemlig for, og jeg akter ikke å løpe fra noe av det som har vært.

Det er en smertelig tanke å skulle gi opp den umiddelbare forbindelsen med et samfunn som en føler seg som en del av, og med et folk som en liker i godt og ondt. Politisk arbeid i Tyskland betyr på den annen side fellesskap med en hel del mennesker som en ikke har så meget til felles ned. Dertil kommer den usikkerhet som knytter seg til den fremtidige utvikling.

Men det får ikke hjelpe. Jeg vet at løsningen av det tyske problem vil være avhengig av de avgjørelser som treffe på det internasjonale, storpolitiske plan. Men der er meget som må gjøres i Tyskland, for Europas, demokratiets og fredens skyld. Og det fins, tross alt, positive krefter i det tyske folk som vil kunne sette sitt preg på utviklingen.

Du skal vite at jeg ikke nærer noen større illusjoner. Men jeg skal prøve å hjelpe til at Tyskland føres tilbake til Europa og at det om mulig blir en del av den tredje kraft som trengs for å unngå alle tiders største katastrofe. Det er temmelig sikkert at jeg kommer til å oppleve skuffelser, kanskje også mer enn det. Forhåpentligvis vil jeg kunne møte et eventuelt nederlag med følelsen av å ha gjort min plikt.

Jeg skal bære med meg alt det gode jeg har opplevd i Norge. Der har vært mindre gode ting også, men det fins ikke antydning av bitterhet i mitt sinn. Ingen formelle skillelinjer kan heller hindre meg i å føle samhørighet med Norge. Dere kan fortsatt regne med meg som en av deres egne.

Jeg ville helst underrettet deg i god tid før jeg sa opp min nåverende stilling. Det lar seg dessverre ikke gjøre fordi min fremtidige virksomhet krever en hurtig avgjørelse. Derfor sender jeg en av de nærmeste dager beskjed til Utenriksdepartementet om at jeg ønsker å slutte ved årsskiftet.

Da jeg ble ansatt var det jo enighet om at det foreløpig skulle være for et år. Skulle det vise seg

Ønskelig, kan jeg muligens under en kortere overgangstid ta meg av særlige presse- og informasjonsoppgaver ved Misjonen, men det ville være bra om min etterfølger ikke kom senere enn 15. januar.

Intet ville glede meg mer enn om jeg også etter å ha sluttet ved Misjonen, kunne ha nær kontakt med deg og dine representanter her, og om mulig være dere til nytte på felter hvor det måtte være formålstjenlig.

Gunnar Myrdal hadde spurt meg om jeg ville komme som "public relations"-mann til Genève, ifall jeg ikke skulle fortsette i min nåværende jobb. Det bortfaller nå også, og jeg skal underrette Myrdal en av dagene.

Du skal ha hjertelig takk for den tillit du viste meg da du sendte meg ned til Berlin. Jeg har gjort så godt jeg kunne. Det ville gjøre meg ondt om du skulle få ubehageligheter for min skyld.

Med de aller beste hilsner
din